

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Бабій З.

Науковий керівник – проф. Буяк Б.Б.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ФОРМИ ТУРИСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В 60-70 РР. ХХ СТ.

Туристична діяльність - це комплекс послуг, спрямованих на туристично-екскурсійне, фізкультурно-оздоровче і культурно-масове обслуговування населення для організації активного відпочинку туристичними та екскурсійними засобами. Це такі туристичні форми обслуговування, які включають організацію різного роду походів, подорожей, туристичних змагань, виховання прийомами орієнтації, основ краєзнавства та інших елементів туризму. Крім того, сюди слід віднести розроблення туристичних маршрутів і графіків походів, турботу про безпеку туристів та ін.

Актуальність цієї теми полягає в тому, від правильної організації туристичної роботи, не менше як від якості хачування або умов проживання, залежить повноцінний відпочинок, зміцнення здоров'я, покращення самопочуття та трудової активності населення.

Метою статті є проаналізувати характерні риси та особливості туристичного обслуговування населення Тернопільщини в 60-70 рр. ХХ ст.

Для досягнення цієї мети потрібно виконати такі завдання:

- проаналізувати основні форми туристичного обслуговування;
- визначити яким з них надавали перевагу;
- охарактеризувати принципи організації туристичного обслуговування;
- визначити яким чином реалізовувалися ці принципи;

Об'єктом даного дослідження є туристична галузь Тернопільської області як сфера життєдіяльності області.

Предметом – особливості туристичного обслуговування населення Тернопільщини в 60-70 рр. ХХ ст.

Туристична діяльність як поняття може трактуватися з різних точок зору. Широкі верстви населення найчастіше розуміють її як заняття туризмом, відпочинком, екскурсії, дозвілля. В контексті господарських взаємовідносин туристичну діяльність визначають як виробничо-обслуговуючу діяльність з надання різноманітних туристичних послуг або діяльність з організації подорожей з туристичною метою. Більш широко туристична діяльність може визначатися як прояв соціальної політики держави, профспілок, підприємств з метою реалізації прав громадян на відпочинок, свободу пересування та інших. [5] Наше ж завдання полягає в тому, щоб проаналізувати туристичне життя Тернопільщини в 60-70 рр. ХХ ст. крізь призму основних принципів і форм туристичного обслуговування населення в цей період.

Почнемо з основних принципів, Науково-технічною радою разом з Головним управлінням туристичними установами і маршрутами Центральної ради з туризму та екскурсій спільними зусиллями розробили – методичні рекомендації для організації туристичної діяльності на 60-70 рр. ХХ ст. В цих рекомендаціях наголошувалося на основних організаційних принципах туристичної діяльності:

змістовність (чіткість ідейно-політичної спрямованості, наявність у туристичній діяльності обов'язкових елементів які сприяють ознайомленні з природою, пам'ятками культури, історичними об'єктами; передбачає формування у туристів правильного уявлення про досягнення республіки, краю, області, про сутність і значення туризму);

функціональність (надання переваги розвитку тих форм туристичної діяльності, які найповніше використовують туристичні можливості природно-історичних умов місцевості); [1, арк. 7]

багатогранність (вимагає використання різних форм діяльності, які дають можливість комплексно реалізувати закладені в туризмі можливості: активне оздоровлення, фізичне удосконалення, духовне збагачення);

привабливість (пов'язаний з вмілою організацією окремих заходів, в першу чергу, з правильним використанням місцевих умов);

варіативність (вимагає наявності декількох програм туристичного обслуговування, необхідність у варіативності обумовлена мінливістю погодних умов, несталістю складу прибуваючих туристів – різноманітність в них фізичної підготовки, можливостей і потреб); [1, арк. 8]

Основними правилами організації туристичної діяльності туристично-екскурсійних організацій були:

доброзичливість – в організації туристичної діяльності необхідна від персоналу бази, а особливо від інструкторського складу наполегливості, уважності до людей, витримки і тактовності, слід уникати викладу основних правил у різкій формі; [1, арк. 10]

□ доступність – пропонує відповідність різних форм туристичної діяльності підготовці, інтересам і можливостям туристів. Необхідно враховувати контингент туристів, правильно підібрати засоби і методи для проведення навчальних занять, бесід та походів, індивідуальний підхід до кожної групи і особи; недопустимо завищувати складність навантаження, нехтувати рекомендаційні норми. Організовувати маршрути переповнені небезпечними або тяжко проводжуваними об'єктами для більшості туризму, ставити на практичних заняттях по туристичній техніці складні завдання. ст. 11

□ наочність – передбачає використання таких методичних зразків, які дають можливість найповніше познайомити туристів з багатствами природних і історико-культурних пам'яток, особистого зразка інструктора і досвідчених туристів.

□ активність – вимагає розвивання в туристів ініціативності, організованості та відповідальності, самостійності. Дотримання цього правила повинно виявлятися активне проникнення в життя колективу бази, похідної групи, в підготовці і проведенні занять, вечорів туристичної [1, арк. 12] та художньої самодіяльності;

□ спортивність – включення в розпорядок дня туристичних закладів ранкової зарядки, спортивно-оздоровчих заходів та ін. [1, арк. 13]

Таким чином, основні правила та принципи організації туристичної діяльності ще раз нам підтвердили залежність рівня розвитку туристичної галузі від таких трьох чинників: по-перше – не лише наявності природно-рекреаційного потенціалу, а й вмиле його використання, по-друге – матеріально-технічного забезпечення розвитку галузі, адже його рівень впливає на різноманітність туристичної діяльності, універсалізацію чи спеціалізацію туристичної галузі, сприяє покращенню роботи з туристами, по-третє – кадрового забезпечення, оскільки від його професіоналізму, практичного досвіду та вмінь, наполегливості та ініціативності залежить рівень функціонування туристично-екскурсійних організацій, різноманітності форм туристичної діяльності, її привабливості для туристів, залучення в сферу туризму цікавих об'єктів рідного краю, освоєння раніше не використаних ресурсів, дослідження і прокладення нових маршрутів.

Крім того, зазначені вище чинники впливають на видову специфіку туристичного обслуговування. Проаналізувавши ряд документів Тернопільської обласної ради з туризму та екскурсій, слід відзначити що найбільш поширеними формати в туристичному обслуговуванні населення в 60-70 рр. ХХ ст. були: екскурсії (в 1977 р. розроблено цикл нових екскурсій по рідному краю: Тернопіль-Бережани, -Підволочиськ, -Борщів, -Збараж, - Микулинці, -Кривче-Гермаківка, -Чернівці, -Шепетівка, -Копиченці, -Чортків, -Бучач, -Ровно, -Шумськ, -Лопатень), походи вихідного дня (наприклад, в них взяли участь лише за 1973 р. більше 120 тис. чол.), туристичні поїзди (протягом 1975 р. організовано 2 поїзди по Прибалтиці, 2 по Кавказу, 1 по древньоруських містах, 1 по містах-героях, учасниками яких були 1861 чол.). [2, арк. 19]

Екскурсія є основною складовою інформаційно-екскурсійної роботи з туристами, для їх ознайомлення з природним багатством та історичним минулим і сьогоденням краю, з досягненнями виробництва та результатами праці людей. [3, с.83] Походи вихідного дня – проходження туристами 1-3-денного походу з метою ознайомлення з природою, чи історією краю. Туристичний поїзд – це організація туристичних одноденних, коротких (2-3 доби) і довгих поїздок туристів для ознайомлення природно-заповідним фондом та історією певних регіонів чи країн. [7, с.297]

Особливістю туристичного обслуговування в досліджуваній період є диференційований підхід до обслуговування туристів, наприклад для освітян екскурсії організовувалися відповідно до їх навчального плану, що допомагало закріпленню навчального матеріалу. Новою і найбільш прогресивною формою обслуговування школярів було проведення екскурсій по спеціальній тематиці, розробленій на допомогу вивчення шкільної програми. Крім того, практикувалася організація коротких поїздів в м. Львів, де могоу В. Леніна школярів приймає в піонери і в м. Шепетівка, новоприйнятим членам ВЛКСМ вручають комсомольські білети біля пам'ятника Н. Островського, автопоїздів на замиську екскурсію по маршруту Тернопіль-Борщів в колгосп на честь ХХІІ з'їзду КПРС, для зустрічі з двічі Героєм Соціалістичної Праці Е. А. Долинюка та дитячих коротких поїздів в на природу [2, арк. 58]

Поряд з відомими формами (міські, замиські, виробничі екскурсії, маршрути вихідного дня, туристичні поїзди) введено нові форми обслуговування сільського населення:

□ одноденні поїздки в обласний центр (екскурсія по місту і на одне з виробничих підприємств міста, відвідання філармонії або театру, надання вільного часу для відпочинку, забезпечення харчування);

□ обслуговування всіх свят присвячених працівникам сільського господарства (Дні хлібороба, механізатора);

□ екскурсії для працівників сільського господарства в передові колгоспи області, для переймання досвіду роботи, для зустрічі з передовиками сільського господарства;

□ організації коротких поїздів з метою ознайомлення з м. Києвом, Львовом, Брестом, Мінськом та відвідування музеїв, театрів, виставок.

Основними формами обслуговування молоді в 70-х рр. були:

□ розроблення циклу екскурсій «По рідному краю». Ці екскурсії охоплювали відвідування всіх районних [2, арк. 57] центрів нашої області і давали можливість ознайомитися з історією і сучасністю краю;

□ екскурсії в колгоспи і на промислові підприємства із зустрічами з героями праці промислових підприємств і колгоспів;

□ організація коротких поїздів у Львів, Київ з метою відвідування музею В.Леніна, відвідування театрів та інших культурних закладів, в Брест, Мінськ, для ознайомлення з меморіалами, які зберегли пам'ять про війну, в Шепетівку в музею Н. Островського.

В тематику екскурсій для допризовної і призовної молоді включено відвідування місць бойової слави нашого міста, зустрічі з ветеранами Великої вітчизняної війни. До екскурсійної роботи з допризовною молоддю залучаються офіцери запасу, ветерани війни. [2, арк. 59]

Для розширення екскурсійної тематики Тернопільським бюро подорожей та екскурсій, методичним відділом розроблено 4 нових маршрути: «Ліс наш зелений друг» (лісами Тернопільської обл.), «Шацькі озера» (Тернопіль-Шацьк), «До Софіївського дендропарку» (Тернопіль-Умань), «На стоянку партизанського загону Федорова» (Тернопіль-Лапатень) та ін. [2, арк. 18]

Найпопулярнішими маршрутами вихідного дня з Тернополя були подорожі в Брест, Мінськ, Київ, Одесу, Кишенів, Ужгород, Шацьк (цим видом обслуговування охоплено 58900 чол.). Замість екскурсій охоплено 50700 чол., найбільшими місцями відвідування тернопільських туристів були: Берестечко, Колодяжне, Ровно, Шумськ, Шепетівка, Львів, Кривче, Яремче, Тербовля, Чернівці, 15 тис. чол. були учасниками виробничих екскурсій (на бавовняно-паперовому комбінаті, виробничому об'єднанні «Ватра», швейній фабрика, комбайновий завод, завод штучної шкіри, фарфоровий завод). [2, арк. 19]

Не менше уваги, приділялося прийому та відправленні туристичних груп. Групи було відправлено в Москву, Ленінград, Одесу, Скадовськ (Херсонська обл.), цим видом обслуговування охоплено 3659 чол., в Тернополі приймалися групи з Москви, Ленінграда, Харкова, Ворошилограда, Чернівець (2285 чол.).

Таким чином, найпоширенішими формами туристичного обслуговування 60-70 рр. ХХ ст. були екскурсії, походи вихідного дня і туристичні поїзди. Найбільшою популярністю серед туристів користувалися Берестечко, Колодяжне, Ровно, Шумськ, Шепетівка, Львів, Кривче, Яремче, Тербовля, Чернівці. Організація туристичного обслуговування базувалася на таких принципах – варіативності, привабливості, багатогранності, функціональності, змістовності, через реалізацію яких передбачалося створити сприятливий ґрунт для розвитку туристичної галузі із врахуванням природно-історичних умов Тернопільської області, потреб та інтересів її населення. Важливим недоліком туристичного розвитку була знана перевага виїзного над в'їзним туризмом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО). – Ф. 3248. – Оп. 1. – Спр. 79. – 27 Арк. ДАТО. – Ф. 3248. – Оп. 1. – Спр. 133. – 104 Арк.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книги-XXI, 2003. - 300 с
3. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – (2-ге вид.). – К.:Альтерпрес, 2005. –436 с
4. Наукові основи вивчення туристичної діяльності»: [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://stud24.ru/turism/turistskorekreacjna-dyalnst-eston/36993-114717-page1.html>
5. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності. Підручник. — К.: Грамота, 2006. — 264 с.
6. Смирнов І. Г. Логістика туризму: Навчальний посібник. — К., 2009.-442.

Гловацький А.

Науковий керівник – проф. Бармак М. В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ ОРІЄНТАЛІСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

Станом на сьогоднішній день в українській історичній науці все актуальнішим постає питання дослідження постаті А. Кримського – видатного сходознавця українського та світового масштабу. Арабістика, іраністика, тюркологія, семітологія, ісламознавство – ось далеко не повний перелік наукових зацікавлень ученого на ниві орієнталістики. Дана публікація ставить за мету подання загального огляду історіографічних праць та аналізу стану джерельної бази, що стосуються вивчення сходознавчої спадщини А. Кримського, охоплюючи період від радянського і до сучасного.

Перш за все, проаналізуємо історіографічний аспект даної проблеми. Щодо радянського періоду, то одним із найсолідніших дослідників наукової діяльності А. Кримського на ниві сходознавства був К. Гурницький. У монографії «Кримський як історик» (К., 1971) [1] він відвів сходознавчим студіям А. Кримського 2-й та 3-й розділи. 2-й розділ праці містить опис досліджень А. Кримським соціально-економічної та політичної історії арабів у Середні віки, окремих пам'яток арабської культури та політичної історії арабів у Нову добу. У 3-му розділі К. Гурницький висвітлив внесок А. Кримського у вивчення історії Ірану та Туреччини часів Стародавності, Середньовіччя та Нової доби. У іншій монографії, присвяченій А. Кримському, дослідник проаналізував ряд його праць по історії та культурі народів Близького та Середнього Сходу від найдавніших часів до ХХ ст., які назвав «бібліотекою резюмуючих сводов А. Е. Крымского» [2]. Також у 5-й главі праці К. Гурницький відзначив великі заслуги орієнталіста у організації ряду сходознавчих осередків у тогочасному науковому середовищі УСРР: кабінету арабсько-іранської філології, тюркологічної комісії, Київського товариства сходознавців.

Вагомим внеском у дослідження сходознавчої діяльності А. Кримського в цей період став збірник статей «Кримський А. Ю. – україніст та орієнталіст» (К., 1974) [3], у якому дослідник Г. Нікулін вмістив розвідку, де підкреслив визначальну роль сходознавця у дослідженні історії семітських мов.

У новітній українській історіографії постаті Кримського-сходознавця було присвячено доволі значну кількість наукових робіт. Михайло Веркалець у своїй монографії акцентував увагу на внеску А. Кримського